

Straža v viharju

Izhaja vsak četrtek • Posamezna številka stane Din 1.50
Celoletna naročnina Din 40.— • Čekovni račun: „Straža v viharju“, Ljubljana, št. 16.790

Izdaja: Konzorcij „Straža v viharju“ (A. Tepež) • Urejuje: J. Natek
Uredništvo in uprava: Ljubljana, Miklošičeva 5 • Tisk Jugoslov. tiskarne (J. Kramarič)

Ljubljana, 28. septembra 1939

Leto VI — Številka 3

Anton Martin Slomšek - naš vzor

Ob Slomškovem spominskem dnevu

Išli smo iz Konjic, slovenska dijaška mladina, iz onih prelepih krajev, ki jih je blagoslavljal njegova roka, ki jih je objemala njegova ljubezen, ki jih je dvigal njegov pogum, tolažila njegova beseda in osrečevala njegova molitev. Polni njegovega svetega ognja smo se vrnili na svoje domove, kjer se še povsod vidijo njegove stopinje, sledovi njegovega dela in duha.

Veliki naš vladika

Ko obhajamo spomin tvoje smrti, niso rosne naše oči, ne, lica so nam žareča, srce veselo, ko smo v duhu zbrani okoli tvojega groba, kajti nam vstaja na obzorju nova zvezda vodnica — Ti nepozabni naš veliki vladika, — ki nas popelje v srečnejšo bodočnost.

V kmečki hiši na Slomu je tekla našemu vzorniku zibelka. Vse svoje življenje je ostal živ, delaven ud svojega naroda, veren sin svojega ljudstva. Ostal je skromen in preprost. Poznal je svoje ljudstvo, živel z njim in zanj, z njim delil veselje in bridkost. Nobena gora ni bila previsoka, nobena pot preslaba, noben krov preraven in prenizek. Rasel je med svojimi mnarodom. Kot velikan je še bolj občutil ponižanje in zapuščenoost svojega ljudstva. Lotil se je težkega dela, dovršiti ga je mogel samo on, še on v trpljenju in bolečini.

Zvest pastir je skrbno čuval svojo čredo, vodil jo po potih poštenja, svete vere in narodne zavesti na božje pašnike večne resnice in sreče.

Veliki naš vzgojitelj

Hvaležni smo ti, da si živel med svojim narodom, poznal njegove bridkosti in potrebe, čutil slednji utrip njegovega srca.

Po očetovsko si skrbel za našo mladino, ti si ustvaril naše prve nedeljske šole, ti si nam dal slovenske učne knjige, le ti si se brigał za naše srednješolce in bogoslovce — že takrat si gledal v njih kvas in bodočnost našega rodu, našo srečo ali propast, naše vstajenje ali smrt.

Dvignil si svoj ljubljani narod; ga posvetil in prosvetlil ter ga pripravil za veliki dan njegovega vstajenja.

Veliki naš vzornik

Kako bi mogli mi orisati tvoj popolni lik. Svojemu narodu si bil vse. A tvoj najdražji zaklad poleg molitve je bila slovenska beseda. »Ne bojte se,« si dvigal malodušne, »bodočnost je naša.«

Kjerkoli si oznanjal vero v Boga, povsod si odkrival lepote in bogastva materinega jezika, navduševal in vžigal zanj, kakor si zanj gorel sam. Njegove besede veljajo tudi nam: »Prižgimo lučko slovenskega jezika! Ko bo že črna zemlja naša trupla krila, bo žlahtni sad slovenščina rodila.«

Ni te moglo ponižati ali užaliti zahrbtno zasmehovanje. Ponosno in goreče si branil svoje slovenstvo:

»Slovenka me je rodila,
Slovenka me je dojila,
naj me slovenščina hvaležnega sina ima!«
Hvala ti, veliki naš videc in učitelj za te besede, še danes so prav tako potrebne kot pa tedaj.

In mi!

Bodimo ponosni na to, da nam je naš Anton Martin Slomšek jasno začrtal pot, točno izdelal program, ki so ga potrdili največji sinovi našega naroda.

Mi, mi gremo z jasnim čelom, s samozavestjo in trdno vero v boj za ideale in srečo našega rodu, kakor si nas ti — naš veliki vzornik — naučil in nam s svojim življenjem pokazal. Nas kličeš:

»Slovensko krdelo, jaz kličem te — vstan.«

Naša pot je samo ena, naprej za vzori Slomškovimi. Naj se zavedajo vsi tisti, ki še danes v svoji zaslepljenosti skušajo ovirati mladi Slomškov rod, naj se zavedajo vsi nasprotniki nalega slovenskega naroda, naj pridejo odkoderkoli:

Če pa vihar kdaj prihrumi,
objame našo domačijo,
pripravljeni bodimo vsi,
jeklenes stisnimo pesti,
Naj zapoje nam svojo melodijo!
Naj tuli okrog nas vihar,
branili bomo sveto stvar,
za ped — vmaknili se nikdar!

Slomškovke drobtinice

Dvojno pregreho dosedanje šole po Slovenskem sploh imajo, kateri vsaki moder in pošten mož lahko spozna in omiluje, ako ni slep. Prva pregreha je, da niso dovolj cerkvene; druga, da niso slovenske, kakršne bi imele biti.

(Zgodnja Danica 1850.)

Šola, cerkev in pa očetova hiša se morajo za roke držati. Kar se otrok od matere in očeta nauči, ima šola nadaljevati, in sveta cerkev izvršiti. To se pa le v enem in tistem jeziku po pravi pameti v domačih šolah zgodi.

(Zgodnja Danica 1850.)

Ali ni žalost, da imajo starši več skrbí za svoja teleta, za svoje pure in gosí kakor za svoje otroke, ki so stvarjeni po božji podobí.

(Drobtinice 1948.)

Pustite Slovincem dve reči, ki ste nam dragi kakor svetle oči: sveto katoliško vero in pa besedo materno.

(Slomšek, l. 1862.)

Šola brez cerkve je ledenici podobna, v kateri prave svetlobe in nobene toplote ni.

(Novice 1848.)

Kdor svoj materni jezik zavrže ter ga pozabi in zapusti, je zmedenemu pijancu podoben, ki zlato v prah potepta in ne ve, koliko škode si dela.

(Drobtinice 1849.)

Ne moja, ne tvoja — ampak prava naj velja.

(Slomšek 1847.)

Katoličani malokateri države se tako skrbno brigajo za film kot prav katoliški Nizozemci. Že pred 15 leti so na predlog katoličanov izglasovali v parlamentu zakon, s katerim so na Nizozemskem dovoljeni samo oni filmi, ki dobe dovoljenje državne cenzurne oblasti, ki tudi določa, kateri filmi so prepovedani mladini. Pri tej cenzuri so številno zastopani tudi katoličani, ki so prav v ta namen ustanovili »Katolicke Film Centrale«. Razen tega sodelovanja pri cenzuri so katoliški Nizozemci začeli z lastno filmsko produkcijo. Ustanovili so filmsko podjetje »Eidiphon«, vendar je moralo kmalu likvidirati. Vendar kljub temu še vedno odločilno vplivajo na nizozemsko filmsko produkcijo.

Današnja številka vsebuje:

A. M. Slomšek — naš vzor
Ali je „Zarja“ kat. društvo ali ni?
Usodni dnevi na Poljskem

Nedeljske misli

Denimo, da bi bili v nedeljo pri maši z mašno knjižico v roki in bi pazljivo ter pobožno sledili mašnemu besedilu. Občutili bi, kako veje iz njega živa vera v Boga, nemajno zaupanje v božjo dobroto, prirčna navezanost na božjo hišo. Iz vseh vrstic diha plemenito nadnaravno nastrojenje psalmista, ki živi sicer na tem svetu, pa je s srcem, mislijo, z vsemi čustvi ves pri Bogu. Življenje se mu zdi lepo in vredno šele tedaj, če je popolnoma v službi Boga. V obhajilni pesmi zlije svoje misli in prepričanje v poziv: »Prinesite Gospodu darove..., vrzite se pred njim na kolena, noseč okrasje za njegovo svetišče.« In pred evangelijem se glasi podobno: »Razveselil sem se, ko so mi dejali: »Romajmo v Gospodovo svetišče.«

Ko sledimo besedilu, nam pride misel: Ali smo zmožni te stape, prirčne in vdane navezanosti in polne žive neposrednosti, v molitvi napraviti za svoje? Res je, da se nam za hip vzbudijo čustva, ob katerih nekaj podobnega začutimo. Toda to traja tako dolgo, dokler smo pri božji daritvi popolnoma zbrani in ko svet, ki nas obdaja, čisto molči s svojim šumom. Če pa gre skozi našo zavest vzporedno z molitvijo tudi misel na naše ostalo življenje, misli, dejanja, nazore, upanja in pričakovanja, misel na naše tovariše, prijatelje, ljudi, s katerimi delamo, se borimo, si nasprotujemo, misel na vse pisano in zapleteno vrvenje okrog nas, tedaj prav iz globine duše čutimo, kako nam življenje določuje drugačna komponenta od one, ki je vodila psalmista in mu narekovala stape, ki jih čitamo v nedeljskem mašnem besedilu.

In vendar vemo, da bi bilo življenje čisto drugačno, če bi bila vsa naša notranjost tako neposredno k Bogu obrnjena, kakor jo vidimo pri psalmistu. Kaj vse bi bilo na svetu drugače! Zdaj pa še mi včasih omahujemo, ko stojimo v boju in vihtimo za zdaj nevidne dokaze.

S psalmistom bomo tudi mi molili: »Poplačaj, Gospod, one, ki te čakajo, da se izkaže resničnost tvojih prerokov.«

Usodni dnevi na Poljskem

Poljaki so hodili skozi zgodovino prav isto trnjevo pot kot vsi Slovani. V zgodovino so stopili zadnji izmed slovanskih narodov, šele za kralja Mječislava, ki je prvi sprejel krščanstvo in za njim vsa dežela. Sin Boleslav Hrabri je ustvaril veliko državo med Baltskim morjem, Donavo, Labo in Dnjeprom. Njegovi nasledniki so se začeli boriti za poljski prestol, kar je državo od znotraj oslabilo. V tem času so se na poljsko ozemlje začeli v vedno večji meri priseljevati Nemci. Pod Kazimirjem Velikim (14. stol.) se je Poljska znova dvignila do nekdanje višine. Jagielonci (1386 do 1572) so ji pridružili še Litvansko. Pod Sigismundom II. je postala najmočnejša evropska država, ki je segala od Balta do Črnega morja in so se ji klanjali pruski knezi ter celo ruski carji. Merila je milijon kvadratnih kilometrov. Ko so Jagielonci izumrli, Poljska ni imela več močne roke. Moč plemstva je silno narasla. En šlahčičev »nie pazwalam« je mogel porušiti vse sklepe in odloke. Poljska je postala plemiška republika, kajti kralj ni več zasedal prostola po dednem nasledstvu, marveč so ga plemiči volili kot nekakega predsednika. Pani so bili popolni gospodarji države. Gospodarsko življenje so prevzemali v svoje roke judje, ki se jih je vedno več naselilo na Poljskem. Zadnji podvig je Poljska doživela pod Janom Sobieskim. To žalostno dobo poljske zgodovine je vekovečil v svojih romanih Sinkiewicz, eden največjih literatov, ki jih pozna slovstvena zgodovina.

Pet delitev Poljske

V bojih oslabiljena Poljska je postala plen močnejših sosedov. L. 1772 so si Avstrija, Prusija in Rusija prvokrat razdelile Poljsko. Šlahčiči so se zavedli izgubljene svobode in so začeli težke borbe za osvoboditev. Upori so bili zaman in l. 1793 je prišlo do druge delitve Poljske. Po drugem uporu pa l. 1795 do tretje delitve, ki je Poljsko docela izbrisala z zemljevida. Na prelomu 18. stol. jim je znova za blestela svetla zvezda upanja: Napoleon. Napoleon je padel in z njim je ugasnilo upanje. Dunajski kongres je Poljsko četrtič razkosal. »Varšavska kneževina«, ki jo je ustanovil Napoleon, je postala »Poljsko kraljestvo« pod rusko krono. Še dvakrat je na Poljskem izbruhnila vstaja in še dvakrat je poljski narod padel nazaj v senco suženjstva. Poljaki so izgubili vse pravice in Rusi so izbrisali poljščino iz javnega življenja.

L. 1918 je dalo Poljakom toliko zaželeno svobodo, ki je trajala celih — dvajset let. V usodnem letu 1939 je Poljska doživela zadnjo

delitev med boljševiško Rusijo in nacionalistično Nemčijo. Svobodna Poljska, ki je merila 388.600 kvadratnih kilometrov, je ponovno izbrisana z zemljevida.

Poljska je nešteto krat padla, a je vedno vstala od mrtvih. Sedaj je zopet padla in...?

Poljska, mejnik in veliko križišče

Poljski narod igra na severovzhodu isto vlogo kot Slovenci in Hrvati na jugovzhodu. Nahaja se na prelomnici dveh svetov Vzhoda in Zapada. Na poljskem ozemlju se srečata visoka zapadna in sovjetska vzhodna kultura. Na Poljskem se stikata dve povsem različni duševnosti: zapadna, umirjena in v strogo realnost usmerjena, ki ima svoje najgloblje korenine v krščanstvu — in vzhodna, ruskemu človeku lastna, globokemu mysticismu predana duševnost, ki ne prestopa niha med najbolj oddaljenimi skrajnostmi človeškega bitja. Poljska je že od nekdanjega križišča težnj zapadnih in vzhodnih velesil. Na njenem ozemlju se skozi vsa stoletja njene nacionalne zgodovine sečejo interesi Rusije, Prusije in Avstrije (sedanjega tretjega rajha). Ona je bila pot, po kateri je mislil boljševizem vdreti v Evropo. In Poljska je danes tisto mesto, kjer sta si podala roke najhujša ekstrema sodobne Evrope, ki sta oba prelomila s krščansko tradicijo, iz katere je Evropa vzrasla. To sta: »boljševizem tretje internacionale in tretji boljševizem brez internacionale«. Zanj veljajo one zgodovinske besede iz evangelija: »In tisto uro sta si Pilat in Herod postala prijatelja«. Danes pa je postala Poljska posebno važna, ker so v krog držav, ki se zanjo »interesirajo«, vstopili tudi Angleži in Francozi. Štiri evropske velesile so bile in so še živo zainteresirane na obstoju poljske države. Franciji in Angliji je služila kot veriga v njenem okoljevalnem bloku in kot protiutež proti premočni sosedu. Nemčija tudi z njenim porazom ni hotela le nasiti svojih

nacionalnih težnj, marveč je po njej hotela priti do žitnic in do prevažnih petrolejskih vrelcev. Rusiji pa je z osvojitvijo velikega dela poljskega ozemlja na stečaj odprta pot v osrčje Evrope. Po njej naj bi boljševizem šel na svoj zmagoslavni pohod po Evropi. Še ena velesila je, ki je tudi idejno zainteresirana na obstoju poljske države. To je katolicizem. Dve tisočletji butajo vanj sovražniki bodisi pod krinko Nerona, protestantizma, boljševizma in modernega poganstva. Pa vendarle stoji trdno. Tudi ob tej katastrofi poljskega naroda, ki je bil žarišče katolicizma na severu, bo obstal trdno, kakor v vseh viharjih.

Cerkev v novi Španiji

V svoji palači v Toledu, ki se ji še poznajo sledovi državljanske vojne, je sprejel kardinal, primas Španije in toleški nadškof Gomà y Thomàs dopisnika londonskega katoliškega tednika »The Tablet« in se z njim razgovarjal o razmerah Cerkve v novi Španiji. Na dopisniško vprašanje, kako bodo popravili škodo, ki so jo španski Cerkev republikanci gmotno prizadejali, je odgovoril nadškof: »Ta problem je najvažnejši in najtežavnejši ter nam povzroča največ skrbi gmotno kakor tudi osebno.

Vendar je trenutno prva naloga Cerkve v Španiji, na kak način pomagati onim, ki so v državljanski vojni zgubili vse svoje premoženje. Na več krajih je med verniki duh prave solidarnosti in bogatejši lajšajo gorje ubogim. Pozidati vse razrušene cerkve, kapele, samostane in druga cerkvena poslopja, ki so jih republikanci uničili, pa bo delo večih let.

Država je izjavila, da bo pomagala obnavljati razrušene cerkve. Vladni dekret z dne 11. junija 1938 določa obnovitveni načrt za vso

Španijo. V členu 5 pravi: »Obnovitev se bo izvršila v petih etapah:

a) Obnovitev zgodovinsko važnih spomenikov.

b) Obnovitev cerkvenih poslopij.

Generalisimus je to tudi pozneje v svojih govorih potrdil. Dela na katedrali v Teruelu se bližajo koncu. Stroške nosi država.

Kako bo Cerkev nadomestila duhovništvo?

(Pri tem vprašanju je legla na obraz skoro 70 letnega starčka žalost, pravi dopisnik.) Število onih duhovnikov, ki so bili umorjeni, je že dalje časa znano. Pa tudi od preostalih duhovnikov je mnogo takih, ki so zaradi prestane groze nesposobni za dušnopastirsko službo. Oni so kot naj še senca svojega prejšnjega življenja. Pod mojim vodstvom se je ustanovil poseben odbor, katerega naloga je, da preostale duhovnike tako razporedi, da bodo vse dieceze imele dovolj duhovnikov.

Kako je z duhovniškim naraščanjem?

Temu vprašanju posvečam največ pažnje. Že trideset let svojega duhovništva vzgajam duhovnike. Najlepša leta mojega življenja so tekla, ko sem bil 10 let rektor bogoslovja v Taragoni. Kljub finančnim težavam se Cerkev

ne more pritoževati, da bi bilo v zadnjih 50 letih pomanjkanje duhovniškega naraščaja. Seveda je v republikanski dobi zaradi sovražnega zadržanja države do Cerkve in zaradi protiverskih zakonov začelo padati število duhovniškega naraščaja. Vendar se nam kažejo razveseljivi pojavi, da se tudi to boljša. Tako je v Toledu in tudi drugod število bogoslovcev zelo poskočilo. Lokalna, pokrajinska oblastva in korporacije so celo razpisale stipendije za bogoslovce.

Ali bo Cerkev ustanovila kat. univerzo?

To je največja želja španskega episkopata. Upam, da država, ki ji je mnogo na tem, da se obnovi duhovno življenje španskega naroda, ne bo odklonila pomoči Cerkev, če bo ta skušala ustanoviti svojo univerzo.

V nadaljnjem razgovoru je dopisnik vprašal kardinala, kakšni so zunanji ideološki vplivi na novo Španijo. Na to vprašanje je kardinal odgovoril, da v Španiji ne obstoja nikaka sistematična propaganda za rasizem. Španski narod črpa moči za svoje obnovitveno delo iz svoje stoletne katoliške tradicije. Obnovitev Španije bo le tedaj mogoča, če bo španski narod črpal moči samo iz svoje stoletne katoliške tradicije.

Prava domovinska ljubezen

»Signo«, list španske katoliške mladine, ima poseben kotiček za dogmatična in moralna vprašanja. V eni številki prinaša odgovor ena vprašanje: »Ali smem trditi, da domoljubje ukazuje Bog?« Odgovor je bil: »Jasno da!« Nato sledi: »Domoljubje je zapovedala kot obveznost četrta božja zapoved. Posebno ljubezen, hvaležnost in naklonjenost dolgujemo očetu, materi, bratom in sestram, sploh vsem članom lastne družine, posebno še zaradi posebnih dobrot, ki smo jih prejeli od njih. Za starši in roditelji moramo postaviti domovino, ki je z njo, vsak državljani zvezan z najglobljimi vezmi!«

Domovinska ljubezen mora biti močna, navdušena in moška. Biti pa mora vedno pametna, ne kakor otročja in nestalna ljubezen vseh onih, ki mislijo, da je nujno najboljše vse, kar pripada domovini. Namesto, da bi počastili domovino, jo ponižujejo in osmešijo, ker hočejo, da bi na vsak način bila njihova domovina povsod prva, namesto da bi utrdili ono, v čemer resnično prekaša druge in pozabljajo razkrivati one lastnosti naroda, ki bi mogle vzbuditi več spoštovanja in ugleda pri tujcih.

Biti mora ljubezen, ki se ne ustavi pri besedah, ki se ničvredno izgovarjajo v kavarnah. Hvaliti domovino je samo po sebi dobro, pa ni dovolj. Ljubezen mora v dejanja s tem, da skrbi za napredek kulture, pospešuje trgovino in razvija domačo industrijo.

Biti mora pravična ljubezen. Izrecno sovražstvo proti tretjemu narodu ni zapovedano od Boga, niti ga ne dopušča. Tudi najmanjša krivica ni dovoljena. Nekaj drugega je ljubiti svoje sonarodnjake, nekaj drugega zopet sovražiti tujce. Prav tako ni dovoljeno prištevati s posploševanjem celemu narodu napake in krivde posameznika tega naroda.

Domoljubje, ki je moško, pametno, pravično in ki se prenaša v dejanja, pa je krepost.

Katoliško vseučilišče v Braziliji

Po letošnjem skupnem zborovanju so škofje Brazilije izdali skupno pastirsko pismo, čigar glavna vsebina je predlog za ustanovitev katoliškega vseučilišča in pa poziv za sodelovanje vernikov pri katoliški akciji. O katoliškem vseučilišču pišejo: »O naših šolah in kolegijih moremo govoriti kot o dejstvu, le o vseučilišču moremo govoriti še kot o upanju. V katoliški Braziliji ne moremo več živeti brez te življenjske žile v našem verskem organizmu. Vseučilišče je po svoji naravi središče, kjer se grade velike sinteze znanja, je gojišče in oblikovalnica znanstvenikov, ki po njih znanost napreduje, je delavnica, kjer se priučimo višjega znanja za državno upravo in za poklicno življenje, skratka: Univerza je ohranjevalec in posredovalec vse kulturne dediščine. Priznavajoč tako odločen vpliv vseučilišča poudarja Cerkev istočasno nujno potrebo po lastnem vseučilišču. Katoliško vseučilišče je kot najvišji kulturni izraz katolištva in kot nujno sredstvo, da se še bolj obsežno in blagodejno utrdi na vseh področjih družbe, za Brazilijo zagotovilo življenja v sedanjosti in obljuba kar najboljše bodočnosti.

Udeležitev tega ideala pa zahteva kot vsako delo za Boga velikih žrtev, podreditve in velikodušnosti. Toda Brazilija ne bo razočarala našega zaupanja in se bo zvesto odzvala našemu pozivu. Ustanovitev katoliškega vseučilišča bo slava našega rodu.«

Na katoliški univerzi v Pekingu se je prijavilo letos k sprejemnemu izpitu 1243 dijakov in 519 dijakinj. Preskušnjo je uspešno dovršilo 538 dijakov in 302 dijakinj. Največji naval je bil na kemijo, vendar jih je od 359 ostalo le 87; sledi narodno gospodarstvo, kjer so sprejeli od 323 prijavljenih le 144; na fakulteti za umetnost pa jih je od 44 prestalo sprejemni izpit le 20.

Ali je »Zarja« kat. društvo ali ni?

»Zarja« trdi, da je, saj je n. pr. izdalo Slovensko katoliško akademsko društvo »Zarja« proglas »katoliškim osmošolcem.«

Na javnem zborovanju KA smo čuli: Treba bo prepovedati zlorabo katol. imena tistim, ki se ne pokoravajo enotnemu vodstvu. Operacije bi bilo treba.

Ker je govornik uvodoma govoril o strujah med katoliškimi akademiki, potem o tečaju »Zarje«, je pač vsak moral misliti na »Zarjo«.

Za nas je načelne in praktične važnosti, da se vprašanje »katicizma« »Zarje« pravilno reši. Društvo »Zarja« ima svojega lastnega cerkvenega zastopnika, ki je zborovanju prisostvoval, a ni mogel govoriti, ker debate sploh ni bilo.

Kdo naj rešuje vprašanje, če je »Zarja« še katoliška ali ne? Mi gotovo ne, ker nismo za to poklicani. Izraz »katoliško« more imeti za katolika samo eno značen pomen: katoliško društvo je tisto, ki se ravna po načelih katoliške cerkve. Zato pristojna sodba, ali je kako društvo katoliško ali ne, vedno in edino le Cerkev, oziroma njenim predstavnikom in pooblaščenim zastopnikom. »Naj se ne vede nobeden zasebnik, bodisi v knjigah, listih ali javnih govorih, kot da je postavljen v cerkvi za učitelja« (papež Benedikt XV. v okrožnici »Ad beatissimi Apostolorum Principis«).

Dokler cerkvena oblast ne izjavi, da »Zarja« ne ustreza več načelom katoliške Cerkve, moramo »Zarjo« smatrati še za katoliško, čeprav jo kdo drugi javno ali privatno obsodi.

Kajti, če bi naj bila merodajna taka privatna sodba, ali sodba katerekoli druge instance, ki pa ni škofova ali od škofa za to pooblaščen, potem bi obstojalo nad kat. Cerkvijo še neko nadkatoliško občestvo, h kateremu papež in škof pač nista prav vredna,

da spadata, ker je bolj škofovsko in popeško kot onadva. Vsakdo bo razumel, kako načelne važnosti je bilo naše vprašanje v zadnji naši številki:

S kakšno kompetenco je govoril g. ravnatelj dr. Capuder? Ali se Narodni obor KA, ki je najvišja instanca KA in v kateri je zastopnik obeh škofov, kot cerkveni asistent, z izvajanjem gospoda ravnatelja strinja ali ne!

G. ravnatelja dr. Capudra spoštujemo kot zaslužnega kulturnega delavca, kot moža jeklenega značaja. Če je izrazil samo svoje mnenje, je stvar takoj rešena. Mi lahko izrazimo recimo drugo mnenje ali ga prosimo, da bi nekoliko previdneje in obzirneje govoril. Ako so pa izvajanja gosp. ravnatelja teza NOKA, potem je mnenje cerkvenega zastopnika obeh škofov v NOKA, da je treba prepovedati rabo katoliškega imena »Zarja«: tako vsaj izgleda ves položaj.

Pozdravljali bi javno pojasnilo, ker ker je bila zadeva javno iznešena. »Straža v viharju« priporoča vsem akademikom vstop v katoliška društva. Dokler cerkvena oblast ne bo definitivno odločila, velja za nas tudi »Zarja« kot katoliško društvo! Lahko ima »Straža v viharju« mnenje, da so med katoliškimi društvi ena bolj priporočljiva kot druga itd. (kakor so šole boljše in slabše), lahko grajamo ta in oni korak in postopek »Zarje« in njenih članov, kakor to »Zarja« dela glede »Straže« in Stražarjev, toda katoliškega imena »Zarji« do nadaljnjega ne osporavamo.

Napisali smo te vrstice zaradi potrebne načelne jasnosti. Med »Zarjo« in nami ni ravno posebne ljubezni, kakor smo lahko ugotovili iz oklica »Zarje« na osmošolce, v katerem »Zarja« vse stražarstvo prav nemilo sodi. Prav zato ne bo nikdo dvomil o iskrenosti naših izvajanj.

Tedaj je po petih letih neprestanega obnove prazadevanja krog, ki je z Našim Manifestom, Mladimi Zarjami in s publikacijo Povsod Boga odprl novo razdobje v slovenskem katoliškem akademskem življenju spoznal naslednjo potrebo:

Mimo obstoječih tradicionalnih društev »Danica«, »Zarja« je treba ustanoviti novo slov. kat. akademsko društvo na novih osnovah z novimi ljudmi. In tako smo julija 1937, ko smo imeli že nešteto doživetih izkušenj z obnove novimi poizkusi v tradicionalnih društvih, na počitniškem tečaju stražarskega pokreta ustanovili Akademski Klub Stražarjev, ki mu je začetek in jedro sestavljal krog, ki je z Našim Manifestom bil začetnik obnove gibanja med slovenskim katoliškim dijaštvom.

Akademski Klub Straža predstavlja v zgodovini slovenskih katoliških akademskih društev nov lik. Jasno je v njegovih pravilih izražen vzgojno-oblikovalni namen, točno so opredeljene brezpogojne obveznosti in zavarovane s primernimi sankcijami, ki se strogo izvajajo. Akademski Klub Straža je tekom svojega dvoletnega delovanja in razmaha dokazal, da je odločitev iz leta 1937 bila pravilno izbrana. Po dveh letih ima enotno falango zavestno katoliških akademikov, ki se borijo jasno in brez kompromi-

Ne sodite, da ne boste sojeni

O raznih katoliških društvih in njihovih funkcionarjih se trosijo podtalno in zahrbtno takele govorice:

Društvo je komunistično! Ono društvo je slabše kot kako levičarsko društvo! G. N. je neurejen. Vsak teden imajo voditelji društva kaj drugega; g. N. je bil križar ali je še, je zato popolnoma nesprebrljiv! Društvo je protipapeško, ker se noče specializirati! Ta in oni duhovnik ni popolnoma zanesljiv! List S. se bere, a se ne naroča. Društvo je v razsulu itd. — Takih cvetk imamo mnogo na razpolago. Branili se bomo.

Nekatoliško je, če kdo teoretično vedno poudarja cerkveno avtoriteto, praktično se pa greši proti njej, v kolikor se sumniči in žigosa društva, duhovnike, laike proti volji pristojnih škofov kot nekatoliške, nezanesljive, levičarske, križarske, neurejene, nepravoverne... Polagoma bomo vprašali: Kdo je še zanesljiv? Kdo da kriterije za pravovernost in cerkveno miselnost?

Pred kratkim je bil v Rolducu XV. socialni teden inozemskih katoličanov. Ti socialni tedni, ki se vrše vsako leto, so velike važnosti. Predavali so na tem tednu sledeče: »Katoliška misel skupnosti«, »Red v svetu po načrtu Stvarnika«, »Poedinec in družba v svetu«. Zaključku tedna je prisostvovalo več škofov.

Ob priliki romanja beneških katoličanov v Rim so slovesno obhajali 25 letnico smrti Pija X., evharističnega papeža, ki je bil pred izvolitvijo za papeža beneški patriarh.

Nemški časopisi javljajo, da so v polnem teku priprave za pasionske igre, ki se bodo vršile 1940 v Oberammergau. Igrali bodo seveda pa tekstu, kot so ga nacionalni socialisti po svoje l. 1930. spremenili.

sov proti levičarstvu in komunizmu, proti svobodomiselnosti in sokolstvu na univerzi.

Čeprav posebej organizirana na novih osnovah in v novih oblikah, je Straža ostala v skupnem sestavu Akademске zveze. Tako so dani obenem vsi pogoji za tvorno sodelovanje z ostalimi katoliškimi akademskimi društvi in za skupne akcije s celoto slovenskih katoliških akademikov na univerzi in izven nje.

Ako se danes vprašamo, kako bi bilo, ako se pred sedmimi leti ne bi bil sprožil stražarski pokret, ne bi izšel Naš Manifest in omenjene tri publikacije, v letu 1934 ne bi začela izhajati »Straža v viharju« in leta 1937 ne bi bil ustanovljen Akademski klub Straža — lahko na podlagi neposrednih sedemletnih izkušenj mirno rečemo: Cele vrste zdravih, versko dejavnih, osebnostno duhovno oblikovanih, discipliniranih, medsebojno prijateljsko povezanih mladih slovenskih katoliških inteligentov — bi danes ne bilo, oziroma bi deloma zabredli v komunizem. Ločitev duhov na univerzi in v naših društvih ne bi prišla pravočasno. Številne materielne dobrine najbrž ne bi bile dosežene, ker bi bili razni akcijski odbori v rokah levičarjev sredstvo za politično agitacijo. S Stražo je bil ustvarjen dejanski primer sodobnega katoliškega akademskega društva, ki se trudi, nuditi članom pravo domačnost v društvu in jih dosledno in sistematično izoblikovati po kat. načelih.

I v e r i

HOLANDSKA VLADA POZIVA K MOLITVI

Predsednik holandske vlade De Geer je naslovil na nizozemske cerkvene občine sledeči poziv:

»V teh tesnobnih okoliščinah, ki vznemirjajo ne samo našo deželo, ampak velik del sveta, ste gotovo kakor vlada prepričani, da je predvsem potrebna ponižna prošnja k Najvišjemu, v čigar rokah je usoda narodov. Vlada bi bilo ustrezno, ako bi vse cerkvene občine v svojih tedenskih božjih službah opravljali skupno iskreno molitev za odrešitev in ohranitev, za modrost in razsvetljenje vseh onih, ki nosijo odgovornost za blagor narodov, posebno za blagoslov v preizkušnjah, ki nas še čakajo. Prosim vas, da sodelujete pri tem namenu, da olajšate nalogo vlade in s tem služite ljudstvu.«

V Chicagu so praznovali 4. septembra t. l. dan dela. V stolnici je bila za delavce posebna slovesna sv. maša, ki so se je udeležili vsi člani ACTU, organizacije, ki druži vse katoliške delavce, ki so včlanjeni v ameriških delavskih organizacijah.

Nadškof Copello iz Buenos Airesa je izdal pastirsko pismo, v katerem je nastopil proti sežiganju mrličev.

»Liga dostojnosti« v USA je ocenila v avgustu t. l. 37 filmov. 16 jih je označila kot primerne za vse, 16 le za odrasle, 4 je grajala, 1 pa obsodila.

V državi Ontarió (Amerika) bo posebna komisija odslej pregledala vsak film, ki ni bil izdelan doma, češ da zaradi svoje politične vsebine često povzroča nered v dvoranah, kjer jih predvajajo.

Gazzeta Ufficiale z dne 21. septembra t. l. objavlja podatke o gibanju prebivalstva v Italiji v avgustu. V 98 provincah je bilo v avgustu sklenjenih 19.668 zakonov, živo rojenih je bilo 86.121, umrlo pa jih je 45.698; presežek je torej 40.423. Po teh podatkih je štela Italija 31. avgusta t. l. 44.371.000 prebivalcev.

V Nizzi so že pričeli s pripravi za prihodnje mednarodno evharistično zborovanje, ki bo v Nizzi l. 1940. Da se zamisel evharističnih zborovanj kar najbolj razširi in se velike priprave duhovnega in organizatornega značaja kar najbolj uspešno izvedejo, so pričeli izdajati poseben list, ki bo izhajal sprva štirnajstredno, nato tedensko in v dneh kongresa dnevno.

V Franciji se je pojavila težnja, da bi se v vseh podružničnih cerkvah, ki nimajo svojega duhovnika, opravljala sv. maša vsaj vsako nedeljo.

Zadnji moški potomec stare irske kraljevske rodbine Charles O'Connor je postal v svojem 33 letu duhovnik.

Med Litvo in sv. Stolico so bili upostavljeni redni diplomatski odnosi. Za nuncijski je bil imenovan naslovni nikopoljski nadškof msgr. Vallega. S tem so zopet upostavljene redne diplomatske zveze, ki so bile l. 1931 prekinjene.

Dne 11. in 12. tega meseca so bile na poziv pariškega nadškofa in kardinala Verdiera v Notre Damski cerkvi molitve za mir.

V Nemčiji so bili ustavljeni skoraj vsi katoliški listi, ker je baje treba štediti s papirjem.

Fakultetna specializacija kat. akademskih društev

5. V Jugoslaviji gledamo svojo domovino kot legalni okvir za moralni in svetni red.

Naš Manifest je sprožil v Akademskem domu svežilni preprih. Komunisti so morali oditi. »Borba« je bila zaradi komunizma razpuščena. »Zarja« je takrat dvignila prapor obnove. Brošura »V Mlade Zarje«, ki jo je pripravil omenjeni obnove krog, je naznala novo smer. Ko se je spomladi 1934 ob svoje 40 letnici tudi »Danica« v svoji spominski publikaciji »Povsod Boga« izrekla za obnovo v duhu Našega Manifesta, so bili upi na novo življenje v Akademskem domu veliki.

V Akademskem domu je res zavel nov duh. Treba je bilo izvesti še odgovarjajočo preosnovo društvenega ustroja v smislu tretje točke Našega Manifesta. Toda, kaj se je zgodilo? Staro okolje, stari okviri so se uprli, da bi se »novo vino nalilo v nove mehove«. Malodušje, odpor proti ojačenju obveznosti in sankcij, proti zahtevam po društveni disciplini v skupnih akcijah, proti globljemu duhovnemu življenju je zastavilo pot zaželeni preosnovi. Poizkusi dejanske uvedbe novega reda, ki niso manjkali, so zaradi pravne pomanjkljivosti društvenega ustroja ostali na pol poti.

Srednja šola

Proslava Antona Martina Slomškega na drž. učiteljski šoli v Ljubljani.

Dne 23. septembra so na drž. učiteljski šoli praznovali šolski praznik Antona Martina Slomškega. Slovenska dijaška zveza je priredila proslavo za vse dijaštvo — učence in učenke drž. učiteljske šole ter učence obeh vadnic. Okusno je okrasila dvorano. Na odru je bila v ozadju slika našega nepozabnega vladike obdana od državne in slovenske zastave, ki je sicer nekatere bodla v oči. Vsi profesorji so se zanimali, kdo je sestavil program in kdo je okrasil dvorano. S tem so sami dali pohvalo delu SDZ, ki je komaj stopila na plan. Program je bil bogat in pester. Proslava je potekala tako veličastno, da so bili vsi preseščeni, celo nasprotniki so morali priznati veliko delavnost našim fantom. S tem je SDZ, dasi deluje med našim dijaštvom komaj en mesec, pokazala svojo delavnost in moč.

Primer filoboljševiške propagande

V Mariboru izhaja, financiran od kapitala, ki je lastnik Mariborske tiskarne (ki izdaja med drugim tudi nemško »Mariborer Zeitung«), neki tednik s pičlim številom naročnikov pod imenom »Edinost«. Ta tednik si prizadeva, da bi nadaljeval propagandno delo nekdanjih menjajočih se ljudskofrontaških tednikov (»Ljudska Pravica« itd.). Ker pa danes »ljudska fronta« ni več dnevno povelje, zato vrši ta list svojo filoboljševiško propagando na drug način. Po svojih kolonah se vneto razpisuje o Sovjetiji, ki jo seveda v smislu naše levičarske propagandne terminologije imenuje Sovjetska Zveza. V svoji zadnji številki z dne

21. septembra ima ta propagandni list kar celih pet člankov, ki se bavijo s »Sovjetsko Zvezo« v zvezi s polpreteklimi in sedanji evropskimi dogodki. Članek »Rusi so posegli vmes«, ki je tako prepleten z necitiranimi izjavami Molotova, da ne veš, kaj ta propagandist bolj želi, da govori Molotov in kdaj on sam, — je eno samo opravičevanje in proslavljanje boljševiškega skoka Poljakom za hrbet. V članku »Ukrajina in Ukrajinci« se razpisuje o nepoljskem značaju pokrajin, ki so jih zasedli boljševiki in z očitnim zadovoljstvom prinaša kot gotova propagandna poročila o pristranem sprejemu boljševiških trup na poljskem ozemlju.

Tudi ostali trije članki so pisani v istem smislu z istim namenom in z isto tehniko. Temu filoboljševiškem propagandnemu listu pa ni dovolj, da izrablja v namene svoje inozemske propagande le sedanje žalostne dogodke, ampak je smatral svoji propagandi koristno tudi prikazovanje poljskega čudeža na Visli iz leta 1920, ko je Poljska z zmago pri Varšavi rešila Evropo boljševiške invazije, na filoboljševiški način. Člankar namreč slika čudež na Visli kot zadnje poglavje ponesrečenega poljskega imperialističnega poizkusa, da odtrga od Sovjetske Rusije Ukrajino.

Hoteli smo le na enem izrazitem primeru pokazati na filoboljševiško propagando, ki jo vrši pri nas liberalno levičarstvo. Potrebno je, da naše narodno-obrambno delo budno pazi tudi na to vrsto protinarodne propagande. **Kdor dela za boljševizem, dela proti narodu. Kdor pa vrši boljševiško propagando v teh usodnih dneh, to je — izdajalec, ker služi izdajalcu!**

In to je list, ki venomer poziva k »narodni slogi«. — Sedaj vemo na kakih osnovah si zamišlja naše liberalno levičarstvo to »narodno slogo«...

»Popolnoma neuporabljena! Pet in dvajset dinarjev!«

»Neuporabljiva, hočeš najbrž reči,« ga nekdo prekine.

»Kaj, za to salato bi ti rad imel pet in dvajset? No, dam ti jih že, pa ne dinarjev, po zadnji plati, če hočeš...«

Oba zgineta med splošnim hrupom. Povsod se slišati cvenk denarja. Vse se prereka, vse kriči. Med hripave glasove prodajalcev se vmeša tudi svež, močan glas prodajalca, ki je šele sedaj prišel na trg.

»Za peto, šest!«

»Kaj imaš za peto?« me nekdo vstavi.

Počasi odpre aktovko.

»Prirodopis, Geometrijo, Slovensko, Francosko in Grško slovnico!«

»Koliko hočeš za Geometrijo?«

»Trideset.«

»Si blesav? Za trideset dobim skoraj novo v knjigarni!«

»Potem pa pojdi v knjigarno!« ga zavrnem.

»Pa nič!«

»Pa nič!« odvrnem kot v odmev s kolikor mogoče mirnim glasom in spravljam knjigo v aktovko ter se obrnem, kot da bi hotel oditi. V resnici pa komaj čakam, da me pokliče nazaj. In res! Komaj naredim nekaj korakov, me že povleče za rokav.

»Pokaži še enkrat!«

Sedaj pa začnem jaz:

»Poslušaj, take knjige sploh ne dobiš na

Katoliškim akademičarkam

Katoliška akademska društva so doslej združevala v svojih vrstah večinoma samo akademičke ali pa samo akademičarke. Zdaj pa slišimo, da Zarja vabi v svoje vrste tudi akademičarke. Zarja je katoliško akademsko društvo in vsemu katoliškemu občestvu bi bolje ustregla, če tega ne bi storila.

Ostala društva tega ne bodo posnemala. Saj se morejo akademičarke na svoje naloge v življenju bolje pripraviti v lastnem društvu. Pa tudi želja Cerkve je v tem pogledu popolnoma jasna.

Zato vabimo akademičarke, ki stopajo na univerzo, da vstopajo v akad. društvo katoliških akademičark »Savico« (lokal v Pax et bonum, Pavlova soba, Frančiškanska ulica), kjer se bodo mogle brez nepotrebnih motenj posvetiti svojemu svojskemu poslanstvu in delu v okviru slovenske katoliške skupnosti.

Univerza

Drugod

Argentinijska.

Argentinijska je katoliška država z 80% katoličanov. Središče katoliškega življenja je Buenos Aires. In vendar v Argentinijski ni katoliških univerz. Mislijo namreč, da bi ustanovitev katoliške univerze prinesla razdor med katolike in nekatolike, ki bi se od leta do leta poglabljala. Na drugi strani pa bi državna univerza z lahkoto konkurirala s katoliško, ki bi bila navezana na privatno podporo. Da bi torej dobili katoliško univerzo, se trudijo, da bi dobri katoliki in strokovnjaki zasedli univerzitetne stolice, kot se je zgodilo v Uruguaju.

Državne univerze za enkrat niso na višku in katolikom ne dajo vse potrebne izobrazbe.

vsem trgu! Morda sta na trgu dve Geometriji, ampak ta je najlepša in tudi najboljša za učenje. Samo pogledaj, koliko opazk je v njej! Sicer pa je še čisto nova. Le oglej si jo!»

Oni brska po knjigi, zdaj pogleda v knjigo zdaj vame, kot bi me hotel vprašati, ali sem nemara znorel, ko govorim o novi knjigi.

»Osem in dvajset!« mi nato reče, si dene knjigo pod pazduho in odpre denarnico.

Molče mu vzamem knjigo izpod pazduhe in si jo hočem dati v aktovko.

»Devet in dvajset!«

Knjiga je že v aktovki.

»Na, pa imej svoje tri kovače!« Skoraj vrže mi jih. Aktovka je zopet nekoliko lažja, denarnica nekoliko težja.

Sonce pripeka, vroče postaja. Skočim po sladoled in potem dalje po kupčiji.

Oni, ki sem mu prej prodal Geometrijo, pride večkrat mimo mene in vselej me besno pogleda.

Meni se pa dobro zdi, da sem vsaj enega prekupčevalca naplahtal.

»Koliko hočeš za Zgodovino,« vprašam nekega študenta, eno izmed znanih prodajalskih oseb, ki jih najdeš na vsakem sejmu in pred vsako šolo.

»Ta Zgodovina... počakaj malo... nova osem in štirideset...« in z važnim obrazom gleda nekaj časa v zrak, miga z ustnicami, kot da računa, potem pa mi potisne knjigo v aktovko in mi reče s tisto znano, milostljivo kretnjo:

Zato se katoliški akademiki družijo v katoliških društvih, kjer študirajo filozofijo, a tudi teologijo. Najbolj privlačna je zanje organizacija »Mlade Atene«, ki je izključno športna. V središču mesta ima veliko palačo s telovadnicami, sobami za mečevanje in za rokoborbo itd. Na strehi nosi velik kopalni bazen za plavanje. Tako žive mladi akademiki v vednem veselju in so v stalnih stikih z duhovnim voditeljem.

V posebnih krožkih poglabljajo svojo strokovno izobrazbo. Razen tega pa obstoja več sekcij Marijine kongregacije in KA, katere važnosti in daljnosežnosti se zavedajo v polni meri. Mlad inženir kemik, eden izmed njihovih voditeljev, veli: KA je res delo božje Previdnosti. Brez prestanka osvaja in napreduje. Težave so velike in ne bodo nikdar prenehale. Toda tudi boj ne bo potihnil.

Katoliški akademiki na Angleškem.

Katoliški akademiki imajo na vseh angleških univerzah svoje organizacije. V Oxfordu je okrog tri sto katoliških akademikov, v Cambridgeu pa dve sto. Vsaka organizacija ima svojega duhovnega voditelja, ki jim predava o verskih vprašanjih. Ob nedeljah se zbirajo v določeni kapelici k skupni službi božji. Na oxfordski univerzi so si osnovali »Quadragesimo Club«, v katerem študirajo socialna vprašanja in papeževe okrožnice. Slično organizacijo imajo tudi v Londonu.

Absolventi višjih šol, ki so raztreseni po različnih poklicih, se zbirajo v posebni organizaciji z mesečnimi sestanki. Kraj tega imajo še »Study club«, ki je namenjen verski in socialni izobrazbi akademikov.

Nosite znak

Slovenske dijaške zveze

»No, tebi, veš, ker si ti, ti jo dam za dva in trideset! Ampak veš! Fant, srečo imaš, da si name naletel...«

»No, no, le počasi!« ga prekinem in si nekoliko pogledam knjigo. Nato jo prelistam enkrat, dvakrat... od prve do zadnje strani.

»Kaj pa iščeš tako?«

»Iščem, da bi našel morebiti Abrahamov podpis. Saj je bil najbrž že on lastnik te knjige. Dečko moj, ali ne vidiš, da je to že stara, neveljavna izdaja?«

»No, kaj pa potem! V klasično hodiš, pa ne poznaš pregovora: Stari prijatelji zvesti, stara vina dobra, stare knjige najboljše!«

»Že dobro!« mu pomežiknem, vrnem knjigo ter odidem. Oni pa še vedno kriči za menoj in dokazuje, češ kaj pa stare znamke, saj so vendar tem dragocenejše, čim starejše so...

Basi in visoki soprani, vse se meša v prelepo simfonijo, ki je najslajša dijaškemu srcu in jo moti le misel na skorajšnji začetek šole.

»No, ti, si že prodal svojo Francosko?« me nekdo ironično vpraša.

»Seveda sem jo! Pa še za dva dinarja dražje, kot sem jo pa tebi ponujal. Še eno imam tu! (Bila je seve še tista prejšnja, o kateri sem rekel, da sem jo prodal!) Koliko greva staviti, da bom to prodal, prej kot v eni uri? Staviva?«

Še zdaj leži vsa zaprašena na moji polici. Albin Belko.

Književnost

Kakor doslej, tako bo »Straža v viharju« tudi v novem šolskem letu skušala redno objavljati leposlovne sestavke predvsem svojih srednješolskih prijateljev. Čeprav to blago po kakovosti ne bo vedno najboljše, bomo vsaj dokazali, da nam je ljubša skromna izvirnost kakor pa obilica eksotičnih prevodov, ki kraljujejo po slovenskih časnikih. Posebno dobre stvari bodo po možnosti tudi nagrajene. Upamo, da v nadobudnem rodu srednješolcev ne bo zamrla plemenita delavnost in da izredno težke in razburljive okoliščine ne bodo zaustavile duha v njegovem poletu. Zato pričakujemo mnogo dobrega odziva.

Z dijaškega sejma

»Za prvo, drugo, tretjo...«

Sredi vrvenja se mešajo med nizke base mladi nižješolski glasovi.

»Za sedmo, za osmo! Čisto nove knjige, skoraj nerabljene,« se nekdo oglašja. Ozrem so za njim in za njegovimi »čisto novimi in skoraj nerabljenimi« knjigami.

O resnica, kako malo te spoštujejo po dijaških sejmih!

»Popolnoma neuporabljene!« začne zopet oni. In ti potisne pred nos »knjigo«. Niti dva lista se ne držita več skupaj.